

246242 – ئاللاھ تائالانىڭ «ئەل ئەھەد» دېگەن ئىسمىنىڭ تەقەززاسىغا قانداق ئەمەل قىلىش كېرەك

بولدۇ؟

سۇئال

ئاللاھ تائالانىڭ ئەل ئەھەد دېگەن ئىسمىنىڭ تەقەززاسى بويىچە قانداق ئەمەل قىلىشىم كېرەك بولىدۇ؟

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئەل ئەھەد دېگەن ئىسىم ئاللاھ تائالانىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن ھېسابلىنىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ تەرجىمىسى: ئى مۇھەممەد! ئېيتقىنكى، ئۇ – [۱۴۱ بىردۇر](#). [سۈرە ئىخلاس 1-ئايەت].

ئەل ئەھەد: ئەزەلدىن يەككە-يېگانە بولغان ئۇنىڭ بىلەن يەنە بىرسى بولمىغان، ئۆز زاتىدا، پەرۋەردىگارلىق، ئىلاھلىق، ۋە ئىسىم-سۈپەتلىرىدە يەككە بولغان زات دېمەكتۇر.

شەيخ سەئىدى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئەل ۋاھىد، ئەل ئەھەد (بىردۇر، يەككىدۇر) دېگەن: بۇ بارلىق كامالەتتە يەككە-يېگانە بولغان، ھېچقانداق شېرىكى بولمىغان زات بولۇپ، بارلىق ئىنسانلارنىڭ ئەقلى، ئاغزى ۋە ئەمەلى جەھەتتىن ئاللاھ تائالانى بىر دەپ ئېتىقاد قىلىشى زۆرۈر بولىدۇ. ئاللاھ تائالانىڭ مۇتلەق كامالەت ئىگىسى، يەككە-يېگانىلىكتە تەڭداشسىزلىقىنى ئېتىراپ قىلىشى ۋە ئاللاھ تائالانى ئىبادەتنىڭ بارلىق تۈرلىرىدە يالغۇز دەپ ئېتىقاد قىلىشى زۆرۈر بولىدۇ." [تەپسىر سەئىدى 945-بەت].

بۇ ھەقتە تېخىمۇ كۆپراق مەلۇمات ھاسىل قىلىش ئۈچۈن [10282](#) - نۇمۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا مۇراجىئەت قىلىنسۇن.

ئەل ئەھەد دېگەن ئىسمىنىڭ تەقەززاسى بويىچە ئەمەل قىلىش دېگەنلىك: ئاللاھ تائالانى پەرۋەردىگارلىقتا بىر بىلىش. ئاللاھ تائالا بارلىق نەرسىلەرنىڭ ياراتقۇچىسى، ئىگىدارچىلىق قىلىش ۋە ئىدارە قىلىشتا يەككە-يېگانە بىلىش. بۇنىڭغا ئەگەشتۈرۈپ، ئەمەل-ئىبادەتلەردە ئاللاھ تائالاغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىك، ھەر ئىشنى ئاللاھ تائالانىڭ رازىلىقى ئۈچۈن قىلىش، بارلىق سۆز-ھەرىكەتلەردە ئاللاھ تائالا ئۈچۈن ئىخلاسمەن، سەمىمى بولۇشقا ھېرىسمەن بولۇشتىن ئىبارەتتۇر.

ئەل ۋاھىد، ئەل ئەھەد (بىردۇر، يەككىدۇر) دېگەن بۇ ئۇلۇغ ئىككى ئىسىمنىڭ بىزگە كورسىتىدىغان تەسىرى ئىنتايىن كاتتا، ئۇ بولسىمۇ، ئاللاھ تائالانى پەرۋەردىگارلىقتا، ئىلاھلىقتا بىر دەپ ئېتىقاد قىلىش، ئاللاھ تائالانى بارلىق ئىسىم – سۈپەتلىرىدە يەككە دەپ ئېتىقاد قىلىش، بەندىلەرنىڭ ئىشلىرىنى ئىدارە قىلىشتا يالغۇز دەپ ئېتىقاد قىلىشتۇر.

شۇنىڭدەك ئاللاھ تائالا پەرۋەردىگارلىقتا يەككىدۇر، ئاللاھ تائالا ياراتقۇچى، رىزىق ئاتا قىلغۇچى، ھاياتلىق ئاتا قىلغۇچى، ۋاپات تاپقۇزغۇچى، مەخلۇقاتلارغا نېمىتىنى خالىغانچە تەسەررۇپ قىلغۇچى پادشاھتۇر. ئاللاھ تائالا ئىلاھلىقتىمۇ يەككىدۇر، ئاللاھ تائالادىن باشقا ئىبادەتكە لايىق ھېچ ئىلاھ يوقتۇر، ئۇنىڭ ھېچ شېرىكى يوقتۇر دەپ ئېتىقاد قىلىش بىلەن بەندىنىڭ ئاللاھ تائالاغا بولغان تەۋھىد قارىشى تاۋلىنىدۇ. ئىبادەتنىڭ ھەممە تۈرلىرىدە ئاللاھ تائالانىڭ يەككە – يىگانە ئىكەنلىكى روياپقا چىقىدۇ. ئىبادەتكە پەقەت بىر ئاللاھلا ھەقىق بولىدۇ.

بەدىنىڭ قەلبىدە مۇشۇ ئېتىقاد بىكىتىلگەن ۋاختىدا، بۇ چوقۇم شۇ ئىنساننىڭ سۆز – ھەرىكەتلىرى، ئەمەلى ھەرىكىتىنىڭ ھەممىسىدە روشەن ئىپادىلىنىدۇ ۋە ھېچ قانداق شېرىكى بولمىغان بىر ئىلاھتىن باشقا ھېچ نەرسىگە ئىبادەت قىلمايدۇ، رۇكۇ – سەجدە قىلمايدۇ، ئاللاھ تائالادىن باشقا ھېچ بىرىدىن ئارزۇ – تىلەكلەرنى سورىمايدۇ، ئۇنىڭ غەيرىدىن مەدەد تىلىمەيدۇ، ياردەم سورىمايدۇ. بىر ئىلاھتىن باشقا ھېچ كىمدىن پاناھلىق تىلىمەيدۇ، يەككە – يىگانە بولغان ئىلاھتىن باشقىغا تەۋەككۈل قىلمايدۇ.

ئەل ۋاھىد، ئەل ئەھەد (بىردۇر، يەككىدۇر) دېگەن ئىسىمغا ئىشىنىشتىن بولغان مەقسەت: ئاللاھ تائالانى ئىلاھلىقتا، دۇئادا، ياخشى كۆرۈشتە، ئۇلۇغلاشتا، كاتتىلاشتا، قورقۇشتا، ئۇمىد قىلىشتا، تەۋەككۈل قىلىشتا ۋە ئىبادەتنىڭ بارلىق تۈرلىرىدە بىر بىلىشنى تەقەززا قىلىدۇ.

بۇ يەنە ئاللاھ تائالانى ياخشى كۆرۈش، مۇھەببەتتە بىر بىلىشنى تەقەززا قىلىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **قُلْ أَغْيَرَ اللَّهُ اتَّخَذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ** تەرجىمىسى: «ئى مۇھەممەد! بۇ مۇشرىكلارغا ئېيتقىنكى، ئاسمانلارنى، زېمىننى يوقىتىن بار قىلغۇچى ئاللاھتىن غەيرىنى مەبۇد تۇتامدىم؟ ئاللاھ رىزىق بېرىدۇ، ئۆزى رىزىققا موھتاج ئەمەس. ئى مۇھەممەد! ئېيتقىنكى، مەن بۇ ئۈممەت ئىچىدە ئاللاھنىڭ ئەمرىگە بويسۇنغۇچىلارنىڭ ئەۋۋىلى بولۇشقا بۇيرۇلدۇم. ماڭا دېيىلدىكى، سەن ھەرگىز مۇشرىكلاردىن بولمىغىن.» [سۈرە ئەنئام 14 – ئايەت].

ئىككىنچى: قەلبىنى ئۆزىنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان ئاللاھقا باغلاش. يەنى ھېچقانداق شېرىكى بولمىغان يەككە – يىگانە ئاللاھنىڭ تەرىپىگە يۈزلەندۈرۈش كېرەك. چۈنكى ئۇ ئاللاھ **ئەل ۋاھىد، ئەل ئەھەد** (بىردۇر، يەككىدۇر)، خالايقىلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىنىڭ بارلىق ھاجەتلىرىدە ئۇنىڭغا ئىھتىياجلىقتۇر، ئۇ ئاللاھ ھەممە نەرسىگە قادىردۇر، ھەممە نەرسىنىڭ ئىگىسىدۇر، ھەممە نەرسىدە خالىغانچە تەسەررۇپ قىلغۇچىدۇر.

مۇشۇ تۇيغۇ قەلبىنى تۈرلۈك داۋالغۇش، دىلىغۇللۇقتىن ساقلايدۇ، ئۆز پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تەرىپىگە قارار ئالدۇرىدۇ،

ھېچ نەرسىگە ئىگە بولالمايدىغان، ئاللاھ تائالا تەقدىر قىلىپ بەرگەندىن باشقا ھېچ نەرسىگە قادىر بولالمايدىغان، باشقىلارغا ئەمەس بەلكى ئۆزىنىڭ پايدا-زېيىنىغىمۇ ئىگە بولالمايدىغان نەرسىلەرگە قەلبىنىڭ باغلىنىشىنى چەكلەيدۇ.

بۇ تۇيغۇ بەندىنىڭ قەلبىنى مەخلۇقاتلارغا ئالاقىدار بولۇشتىن ئۆزىدۇ، يۆلىنىشى، تەلىبى، مەقسىدىنى ئۆزىنىڭ مەئبۇدى، ياراتقۇچىسى ۋە پەيدا قىلغۇچىسى بولغان يەككە-يىگانە، ھەممە ئىھتىياجلىق بولغان ئاللاھ تائالانىڭ تەرىپىگە بىرلەشتۈرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن قەلبى راھەتلىنىپ، ئارام تاپىدۇ. چۈنكى ئۇ كىشى ئۆزىنىڭ يۆلىنىشى ۋە قەلبىنى يەككە-يىگانە بولغان بىر ئاللاھقا بويسۇندۇردى، ئۆز ئارا ھەيرانلىق، تەۋرىنىش ۋە ئاچچىق كۆرەش ئارىسىدىكى بىر-بىرىگە دۈشمەن بولغان شېرىكلەر ۋە تۈرلۈك تەرەپلەرگە يۈزلەندۈرمىدى.

ئاللاھ تائالا پەقەت بىر ئىلاھقا ئىبادەت قىلىۋاتقان كىشى بىلەن پارچە-پارچە، تالاش-تارتىش ئىچىدىكى تۈرلۈك ئىلاھلارغا چوقۇنۇۋاتقان كىشى توغرىسىدا مىسال بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: **ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ** تەرجىمىسى: **ئاللاھ سىلەرگە مۇنداق بىر مىسالنى كەلتۈرىدۇ: بىر قۇل بولۇپ، ئۇنىڭغا (ئىشقا سېلىشنى) تالىشىدىغان نۇرغۇن خوجايىنلار ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ (بىرسى بۇ ئىشقا، بىرسى ئۇ ئىشقا بۇيرۇيدۇ، ئۇ كىمنى رازى قىلىشنى بىلەلمەي قالدى)، يەنە بىر قۇل بولۇپ، ئۇ بىر ئادەمگىلا خاستۇر، بۇ ئىككى قۇل (يەنى ئۇنىڭ ئەھۋالى) باراۋەرمۇ؟ جىمى ھەمدۇسانا ئاللاھقا خاستۇر! بەلكى ئۇلار (يەنى مۇشېرىكلار) نىڭ تولىسى بىلمەيدۇ. [سۈرە زۇمەر 29-ئايەت].**

ئىنسان ئۆزىنىڭ پۈتۈن ھاياتىنى يەككە-يىگانە بولغان بىر ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشتىن ئىبارەت بولغان ئالى نىشانى روياپقا چىقىرىشقا يۈزلەندۈرگەندە، ئۇ كىشى ھاياتىدىكى ھەممە نەرسىنى مەزكۇر غايىگە بويسۇندۇرىدۇ. شۇ ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ۋاقتى ۋە ھاياتىنى مۇشۇ ئالى غايىدىن باشقا نەرسىگە زايە قىلىۋېتىشتىن ساقلايدۇ. ئۆزىنىڭ قىممەتلىك ۋاقتى، ساناقلىق تىنىقلىرىنى بىكار زايە قىلىۋېتىشتىن ئىھتىيات قىلىدۇ، بەلكى ئۆزىنىڭ ھەممە ۋاقتىنى، ھايات مىنۇتلىرىنى دۇنيا-ئاخىرەتتە ئۆزىگە مەنپەئەتتى بولىدىغان ياخشى ئەمەللەرگە، ئاللاھنىڭ دىنىغا دەۋەت قىلىشقا، ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىشقا سەرپ قىلىدۇ، پايدىسىز ئىشلارغا زايە قىلىۋەتكەن ھايات مىنۇتلىرىغا، پۈتۈن دۇنيانى يوق قىلىۋەتكەندىنمۇ بەكرەك ھەسرەتلىنىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ كىشى ئۆزىنىڭ ۋاقتى، سالامەتلىكى، ئىقتىسادى، ياشلىقى قاتارلىقلارنى غەنمەت بىلىپ قەدىرلەيدۇ، بۇ نەرسىلەردىن ئايرىلىپ قىلىشتىن ئىلگىرى بۇنى ئاللاھ تائالانىڭ تائەت-ئىبادەتلىرىگە ئىشلىتىدۇ، ھەتتا ئۆزىنىڭ راھەتلىنىدىغان، ئارام ئالىدىغان ۋاقىتلىرىدىمۇ ئۆزىنى ماددى-مەنئىي جەھەتتىن كۈچلاندۈرۈپ، نەپسىنى جۇشقۇنلاشتۇرۇپ ئاللاھ تائالاغا تائەت-ئىبادەتلەرنى روھلۇق قىلىشنى مەقسەت قىلىدۇ. ["ئاللاھ تائالانىڭ گۈزەل ئىسىم-سۈپەتلىرى" ناملىق ئەسەر 114-117-بەتتىن قىسقارتىپ ئىلىندى].

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.